

สารบัญ

Part 1 : ศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม

บทที่ 1 พุทธศาสนา	6
บทที่ 2 ศาสนาคริสต์	25
บทที่ 3 ศาสนาอิสลาม	29
บทที่ 4 ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู	32

Part 2 : หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

บทที่ 5 สังคมวิทยา	37
บทที่ 6 รัฐศาสตร์	41
บทที่ 7 นิติศาสตร์	50

Part 3 : เศรษฐศาสตร์

บทที่ 8 หลักเศรษฐศาสตร์	58
บทที่ 9 ระบบเศรษฐกิจ	61
บทที่ 10 กลไกราคา	62
บทที่ 11 การเงิน การคลัง และการธนาคาร	65
บทที่ 12 ความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ	70
บทที่ 13 สหกรณ์	73
บทที่ 14 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	75

Part 4 : ประวัติศาสตร์

บทที่ 15 เวลาและวิธีการทางประวัติศาสตร์	78
บทที่ 16 ประวัติศาสตร์ไทย	82
บทที่ 17 ประวัติศาสตร์สากล	99

Part 5 : ภูมิศาสตร์

บทที่ 18 เครื่องมือทางภูมิศาสตร์	117
บทที่ 19 ภัยธรรมชาติและธรณีวิทยา	122
บทที่ 20 ภูมิศาสตร์ภูมิภาคประเทศไทย	129

Part 6 : แนวข้อสอบ

แนวข้อสอบชุดที่ 1 (O-NET)	137
แนวข้อสอบชุดที่ 2 (O-NET)	158
แนวข้อสอบชุดที่ 3 (9 วิชาสามัญ)	179
แนวข้อสอบชุดที่ 4 (9 วิชาสามัญ)	191

Part 7 : เฉลยแนวข้อสอบ

เฉลยแนวข้อสอบชุดที่ 1 (O-NET)	204
เฉลยแนวข้อสอบชุดที่ 2 (O-NET)	234
เฉลยแนวข้อสอบชุดที่ 3 (9 วิชาสามัญ)	262
เฉลยแนวข้อสอบชุดที่ 4 (9 วิชาสามัญ)	280

ความสำคัญของพุทธศาสนา

- พุทธศาสนาเป็นศาสตร์แห่งการศึกษา คือ เน้นการฝึกฝนตนเองตามหลักไตรสิกขา ซึ่งประกอบด้วย ศีล สมาธิ และปัญญา
- พุทธศาสนาเน้นการฝึกหัดอบรมตน การพึ่งตนเอง และการมุ่งอิสรภาพ
- พุทธศาสนามีทฤษฎีและวิธีการที่เป็นสากล คือ อริยสัจ 4
- พุทธศาสนามีข้อปฏิบัติที่ยึดทางสายกลาง คือ มรรค 8
- พุทธศาสนาเน้นการพัฒนาศรัทธาและปัญญาที่ถูกต้อง
- พุทธศาสนามีลักษณะประชาธิปไตย คือ มีการให้สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคแก่พระภิกษุสงฆ์
- พุทธศาสนากับหลักการวิทยาศาสตร์มีความสอดคล้องกัน โดยมุ่งแสวงหาความเป็นจริงที่เป็นประโยชน์แก่มนุษย์
- พุทธศาสนามุ่งประโยชน์สุขแก่บุคคล สังคม และโลก

พุทธประวัติ

- พระพุทธเจ้าเป็นพระราชโอรสของพระเจ้าสุทโธทนะและพระนางสิริมหามายา
- ประสูติได้ต้นสาละ ณ สวนลุมพินีวัน เมื่อประสูติได้ 5 วัน ได้รับการขนานนามว่า “สิทธัตถะ” แปลว่า ต้องการสิ่งใดย่อมได้สิ่งนั้นสมปรารถนา
- พระชนมายุ 16 พรรษา อภิเษกสมรสกับพระนางยโสธราพิมพา
- พระชนมายุ 29 พรรษา เสด็จออกผนวช เป็นเวลาเดียวกับที่พระองค์ได้พระโอรสชื่อพระราชกุมาร
- หลังจากบวชได้เข้าศึกษาที่สำนักอาจารย์ 2 ท่าน คือ อาฬารดาบสและอุทกดาบส
- หลังจากเรียนกับพระอาจารย์จนหมดสิ้นความรู้ พระองค์เห็นว่ายังไม่ไขว้วิถีทางแห่งการหลุดพ้น จึงเปลี่ยนมากระทำตนให้ลำบาก เรียกว่า ทุกรกิริยา แต่ก็ยังไม่หลุดพ้น จึงเปลี่ยนมาเป็นการบำเพ็ญเพียรทางจิตจนสำเร็จเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

- พระองค์ตัดสินพระทัยส่งสอนชาวโลก โดยบัญญัติศรัทธาคือบุคคลกลุ่มแรกที่ได้ฟังธรรมที่ชื่อว่า รัมมจักกัปปวัตตนสูตร ท้ายที่สุด พระอัญญาโกณฑัญญะทูลขอบวชเป็นภิกษุรูปแรกในศาสนา
- พระองค์ใช้เวลาเผยแพร่ธรรมรวม 45 พรรษา เมื่อพระชนมายุ 80 พรรษา จึงเสด็จดับขันธปรินิพพาน ณ ป่าสาละ เมืองกุสินารา

ชาดก

ชาดกเป็นเรื่องราวในอดีตชาติของพระพุทธเจ้า ซึ่ง 10 ชาดกสุดท้ายของพระพุทธเจ้าเรียกว่า ทศชาติชาดก ซึ่งประกอบด้วย เตมียชาดก มหาชนกชาดก สุวรรณสามชาดก เนมิราชชาดก มโหสถชาดก ภูริทัตตชาดก จันทชาดก นารทชาดก วิฑูรชาดก และเวสสันดรชาดก แต่ที่จะขอล่าวเพียง 3 ชาดก คือ มหาชนกชาดก มโหสถชาดก และเวสสันดรชาดก เนื่องจากในหลักสูตรสังคัมศึกษา ม.ปลาย ออกเพียง 3 เรื่องนี้เท่านั้น

1. มหาชนกชาดก

เป็นชาติที่ 2 ในทศชาติ เกี่ยวกับวิริยบารมี (ความเพียรพยายาม)

- ณ เมืองมิดิลา มีพระเจ้าแผ่นดินชื่อ มหาชนก มีพระโอรส 2 พระองค์ คือ เจ้าอริฏฐชนก และเจ้าโปลชนก เมื่อพระราชบิดาสวรรคต เจ้าอริฏฐชนกขึ้นเป็นกษัตริย์ครองเมือง ส่วนเจ้าโปลชนกเป็นอุปราช แต่มีอำมาตย์คนหนึ่งไม่พอใจเจ้าโปลชนก จึงออกอุบายให้พระอริฏฐชนก ระวางพระอนุชา จนเจ้าโปลชนกโดนจับไปขังไว้
- เจ้าโปลชนกหนีออกจากที่ขัง และรวบรวมกำลังพลกลับไปล้อมเมืองมิดิลา พระเจ้าอริฏฐชนก ออกทำสงครามจนสิ้นพระชนม์ในสนามรบ ทำให้เจ้าโปลชนกเป็นกษัตริย์ครองเมืองมิดิลาแทน
- ส่วนพระมเหสีของพระเจ้าอริฏฐชนกหลบหนีไปถึงเมืองกาลจัมปาละ ขณะนั้นพราหมณ์ ทิศาปาโมกษ์เห็นนาง จึงรับนางไปอยู่ด้วย นางประสูติพระโอรสและตั้งชื่อว่า มหาชนก ตามชื่อปู่ของพระกุมาร
- เมื่อพระมหากษัตริย์พระชนมายุ 16 พรรษา จึงได้ทูลลาพระมารดาออกไปค้าขาย ระหว่างทาง เกิดพายุใหญ่พัดจนเรือแตก พระมหากษัตริย์เมื่อทราบข่าวเรือจะจม จึงเสวยอาหารจนอิ่มและ นำผ้าขุบขน้ามนมาพันตัวเองจนแน่น กระโดดลงจากเรือและว่ายน้ำอยู่บนมหาสมุทรนานถึง 7 วัน
- นางมณีเมขลาสรรเสริญในความเพียรพยายาม จึงเหาะมาช่วยอุ้มพระมหากษัตริย์ไปยังฝั่งมิดิลา
- เมื่อพระเจ้าโปลชนกสิ้นพระชนม์ก็ไม่มีผู้ใดเหมาะสมและสามารถเป็นกษัตริย์ได้ พวกอำมาตย์ จึงตั้งพิธีเสี่ยงทายราชรถ จนราชรถมหาหยุดลงที่ศาลาที่พระมหากษัตริย์บรรทมอยู่ บุโรหิต

จึงเข้าไปดูพระบาทพระมหานก และเห็นว่ามัลักษณะต้องตามคำโบราณ จึงทูลเชิญขึ้นเป็นกษัตริย์

- เมื่อพระมหานกขึ้นเป็นกษัตริย์ ได้อภิเษกกับเจ้าหญิงสิวลี ธิดาของพระเจ้าไปลกชน ทรงมีพระโอรสกับนางสิวลี นามว่า ทีฆา
- วันหนึ่งพระองค์ทรงเห็นต้นมะม่วง 2 ต้น ต้นหนึ่งกิ่งหักไปไม่ร่วง อีกต้นใบหนาแน่น จึงตรัสถามอำมาตย์ได้ความว่า ต้นกิ่งหักมีผลดี รสอร่อย คนจึงแย่งกันสอย แย่งกันเด็ด พระองค์เกิดความกังวล จึงตัดสินพระทัยออกบวช
- นางสิวลีทรงทราบก็ติดตามพระองค์หลายครั้ง แม้จะทำอุบายแต่ก็ไม่สำเร็จ จนท้ายสุดพระมหานกได้เสด็จเข้าสู่ป่าลึกและไม่ได้กลับมาพระนครอีก ส่วนนางสิวลีได้อภิเษกทีฆาขึ้นเป็นพระเจ้าแผ่นดิน และบำเพ็ญพระองค์เป็นนักบวชอยู่ในอุทยานเมืองมิดิลาจนสิ้นชีวิต

2. มโหสถชาดก

เป็นชาติที่ 5 ในทศชาติ เกี่ยวกับปัญญาบารมี (ปัญญา)

- มโหสถเป็นบุตรของสิริวัตรเศรษฐีและนางสุนาเทวี ในเมืองมิดิลา วันที่มีโหดคลอด ในมือได้ถือยาติดมาด้วย จึงได้ชื่อว่า มโหสถกุมาร
- เหตุการณ์ที่แสดงความฉลาดของมโหสถ เช่น
 - วันหนึ่งมีหญิงคนหนึ่งวางลูกแล้วลงไปอาบน้ำที่ท่า แต่มีหญิงอีกคนมาขโมยลูกไป ทั้ง 2 ได้เถียงกัน มโหสถตัดสินโดยให้วางเด็กลงแล้วคนหนึ่งจับแขน คนหนึ่งจับขา แล้วดึงเด็กเมื่อเด็กร้องไห้ แม่แท้ๆ จึงปล่อยลูกของตน มโหสถจึงคืนลูกให้
 - มีชายคนหนึ่งผูกวัวไว้แล้วนอนหลับใกล้สระน้ำ แต่ชายอีกคนมาขโมยวัวไป ทั้ง 2 ถกเถียงกันว่าใครเป็นเจ้าของ มโหสถให้ทั้ง 2 คนบอกอาหารที่ให้วัวกิน คนหนึ่งบอกได้ อีกคนบอกไม่ได้ มโหสถจึงคืนวัวให้ผู้ที่บอกได้
 - พระเจ้าวิเทหะให้คนตัดไม้ตะเคียนเพียง 1 คืบ แล้วให้มโหสถทายว่าไหนโคน ไหนท้าย มโหสถผูกด้ายกลางไม้ตะเคียนแล้วหย่อนลงน้ำ ข้างโคนจะจมน้ำเพราะหนักกว่า
 - พระเจ้าวิเทหะส่งวัวตัวผู้ไปให้เพื่อให้มโหสถทำให้วัวตัวนี้ตกลูก มโหสถจึงให้ชายคนหนึ่งเข้าเฝ้าแล้วทูลบอกว่าบิดาเจ็บท้องคลอดลูกมาได้ 7 วัน อยากให้พระองค์ช่วยเหลือ พระเจ้าวิเทหะตรัสตอบว่าไม่มีผู้ชายคนไหนคลอดลูกได้ ชายคนนั้นจึงทูลว่าวัวตัวผู้ก็เช่นกัน
- พระเจ้าวิเทหะตัดสินใจรับมโหสถเข้ามาเป็นราชบัณฑิตคนที่ 5 ในวัง
- วันหนึ่งพระเจ้าจุลนิพพรหมทัตแห่งเมืองอุตรปัญจาละได้คิดแผนล่อพระเจ้าวิเทหะ โดยให้ส่งกวีและศิลปินต่างๆ เข้าไปในเมืองมิดิลา เพื่อชมความงามของพระธิดาปัญจาละจันตี

- มโหสถสืบความจรรู้ว่าเป็นแผนของพระเจ้าจูลนีพรหมทัต จึงตัดสินใจเข้าเฝ้าพระเจ้าวิเทหะ พระองค์ยินยอมจะไปเมืองอุตรปัญจาละ มโหสถจึงขอให้พระเจ้าวิเทหะยับยั้งไว้ก่อน ส่วนมโหสถล่องหน้าเข้าไปในเมืองและเตรียมแผนการหนีไว้เรียบร้อยแล้ว
- เมื่อถึงจุดแวะพักที่มโหสถสร้างไว้ พระเจ้าจูลนีพรหมทัตยกทัพออกมาเพื่อจะปลงพระชนม์พระเจ้าวิเทหะ มโหสถจึงพาพระเจ้าวิเทหะหนีออกไปยังอุโมงค์ที่ขุดเตรียมไว้จนไปถึงเมืองมิตีลา
- พระเจ้าจูลนีพรหมทัตทราบข่าวก็ตรัสยกย่องมโหสถ และชักชวนให้ไปอยู่ที่เมืองอุตรปัญจาละ แต่มโหสถปฏิเสธ
- เมื่อพระเจ้าวิเทหะสวรรคต พระเจ้าจูลนีพรหมทัตขอร้องให้มโหสถมาอยู่ที่เมืองของพระองค์ มโหสถตัดสินใจลาพระเจ้ากรุงมิตีลา และไปอยู่เมืองอุตรปัญจาละจนสิ้นอายุขัย

3. เวสสันดรชาติ

เป็นชาติที่ 10 ในทศชาติ เกี่ยวกับทานบารมี (การให้)

- พระเจ้าสัมฤทธิ์อภิเษกสมรสกับพระนางผุสดี มีพระราชโอรสนามว่า พระเวสสันดร
- เมื่อพระเวสสันดรพระชนมายุ 16 พรรษา ได้อภิเษกสมรสกับนางมัทรี มีพระราชโอรสธิดา 2 พระองค์ คือ ขาลีและกัณฑา
- ครั้งหนึ่งเมืองกลิงครัฐเกิดฝนแล้ง ทุพภิกขภัยและโรคมากมาย มีผู้แนะนำให้ไปทูลขอช้างมงคลจากพระเวสสันดร พระองค์ทรงมอบช้างเผือกมงคลให้ การกระทำของพระเวสสันดรทำให้ชาวเมืองไม่พอใจมาก จึงไปทูลพระเจ้าสัมฤทธิ์ให้เนรเทศพระเวสสันดรออกจากเมือง
- พระเวสสันดรออกจากเมืองไปยังเขาวงกต โดยบวชเป็นดาบส พระนางมัทรีบวชเป็นดาบลีณี ส่วนพระขาลีและกัณฑาบวชเป็นดาบสน้อยอยู่ในป่า โดยพระนางมัทรีจะทำหน้าที่ออกไปหาผลไม้
- ณ เมืองกลิงครัฐ มีพราหมณ์เฒ่าคนหนึ่งชื่อ ชูชก มีภรรยาสวยชื่อนางอมิตดา นางเป็นภรรยาที่ปรนนิบัติสามีอย่างดี ทำให้ภรรยาของพราหมณ์ที่อยู่ใกล้บ้านไม่พอใจ จึงพากันมาว่าร้ายนางนางขอร้องให้สามีหาทาสมารับใช้ โดยแนะนำให้ไปขอพระกุมารของพระเวสสันดร
- ชูชกเดินทางไปยังเมืองเชตุครเพื่อถามหาที่อยู่ของพระเวสสันดร แต่ถูกชาวเมืองจับไล่ จึงหลบหนีไปยังเขาวงกต ก็โดนสุนัขของพรานเจตบุตรไล่กัด ชูชกจึงหนีขึ้นไปบนต้นไม้ โดยชูชกใช้เล่ห์กลบอกว่าเป็นทูตจากพระเจ้าสัมฤทธิ์ จะมาทูลเชิญพระเวสสันดรกลับเมือง พรานเจตบุตรหลงเชื่อจึงบอกทางให้ขึ้นไปยังเขาวงกต

- ชูชกเดินทางมาเจอพระอัจฉริยภาพและใช้เล่ห์กลเดิม จนเดินทางมาพบอาศรมของพระเวสสันดร ชูชกเห็นว่าเป็นเวลามีดค่า ถ้าเข้าไปทูลขอพระโอรสธิดาคงถูกพระนางมัทรีขัด จึงตัดสินใจพักผ่อน
- ส่วนพระนางมัทรีฝันบอกเหตุ โดยฝันว่ามีโจรถือดาบเข้ามาฟันแขนและควักลูกตาทั้ง 2 ข้าง ออกไป พระนางสะดุ้งตื่นและไปเล่าความฝันให้พระเวสสันดรฟัง พระเวสสันดรทราบว่ารุ่งนี้ จะมีคนมาขอ 2 พระกุมาร พระองค์จึงตรัสปลอบและบอกให้พระนางมัทรีกลับไปนอน
- เช้ารุ่งขึ้น พระนางมัทรีเรียก 2 พระกุมารมากอดและรับสั่งให้วิ่งเล่นใกล้พระราชบิดา หลังจากนั้นนางจึงเข้าไปหาผลไม้ ฝ่ายชูชกเห็นว่าพระนางมัทรีไม่อยู่ จึงเข้าไปทูลขอ 2 พระกุมารกับพระเวสสันดร พระเวสสันดรตรัสว่าให้ชูชกนำ 2 พระกุมารไปถวายพระเจ้า สัมพันธจะได้รางวัล แต่ชูชกไม่ยอมและใช้เถาวัลย์ผูก 2 พระกุมารแล้วเขยื้อนตกลงจากเขาไป
- ฝ่ายพระนางมัทรี ขณะที่กำลังจะกลับอาศรมได้มีสัตว์ร้าย 3 ชนิด คือ ราชสีห์ เสือโคร่ง และ เสือเหลือง มานอนขวางทางไว้ ซึ่งแท้จริงแล้วคือเทวดาที่แปลงกายลงมาเพื่อกั้นไม่ให้นางเข้าไป ขวางการทำงานของพระเวสสันดร นางอ่อนนอนจนถึงเย็น สัตว์ทั้ง 3 จึงหลีกทางให้
- เมื่อนางกลับมาไม่พบพระกุมารทั้ง 2 นางก็ออกค้นหาจนสลบไป พระเวสสันดรปลุกนาง ให้ฟื้นและเล่าความจริงให้ฟัง นางจึงอนุโมทนาบุญให้กับพระเวสสันดร
- ท้าวสักกเทวราชกลัวว่าจะมีคนมาขอพระนางมัทรี จึงแปลงกายมาเป็นพรหมณ์แก่แล้วทูลขอ นางมัทรี หลังจากนั้นจึงคืนพระนางให้กับพระเวสสันดร โดยห้ามยกนางให้ใครอีก เมื่อ พระเวสสันดรรับคำ ท้าวสักกเทวราชจึงเนรมิตกายกลับดังเดิม
- ฝ่ายชูชก เมื่อเดินทางมาถึงทางแยก ทางหนึ่งจะไปเมืองกลิงครรัฐ อีกทางไปเมืองเชตุคร เทวดา ชักพาให้ชูชกเดินไปทางเมืองเชตุคร โดยพระเจ้าสัมพันธได้ทอดพระเนตรเห็นชูชกมากับ 2 พระกุมารจึงเรียกมาไต่ถาม เมื่อทราบความจริงพระราชทานทรัพย์มากมายเพื่อไถ่ตัว 2 พระกุมาร ชูชกได้รับการเลี้ยงดูอย่างดี และกินอาหารจนท้องแตกตาย เมื่อไม่มีผู้ใดมาแสดงตัว รับทรัพย์สมบัติของชูชก พระเจ้าสัมพันธจึงรับทรัพย์กลับเข้าหลวง
- หลังจากนั้น 7 วัน พระเจ้าสัมพันธ พระนางผุสดี และพระกัณหา จึงจัดทัพไปรับพระเวสสันดร และพระนางมัทรี โดยมีพระขาลีเป็นผู้นำทาง
- ท้ายที่สุดพระเวสสันดรและพระนางมัทรีก็ได้กลับมาครองราชสมบัติ จนกระทั่งพระเวสสันดร มีพระชนมายุ 120 พรรษา ก็เสด็จสวรรคต และไปเกิดเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งเป็นพระชาติ สุดท้ายของพระองค์

วันสำคัญทางพุทธศาสนา

1. วันมาฆบูชา

- เกิดเหตุการณ์ 4 ประการ เรียกว่า จาตุรงคสันนิบาต คือ
 - 1) เป็นวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3
 - 2) เป็นวันที่พระสงฆ์จำนวน 1,250 รูป มาประชุมพร้อมกันโดยมิได้นัดหมาย
 - 3) พระสงฆ์ทุกรูปที่มาล้วนเป็นพระอรหันต์
 - 4) พระสงฆ์ทุกรูปล้วนเป็นเอหิภิกขุอุปสัมปทา (พระพุทธเจ้าทรงบวชให้ด้วยพระองค์เอง)
- พระพุทธเจ้าแสดงโอวาทปาฏิโมกข์ ณ วัดเวฬุวัน

Note

- โอวาทปาฏิโมกข์เป็นหัวใจสำคัญของพุทธศาสนา ประกอบด้วย ไม่ทำความชั่ว ทำความดี และทำใจให้บริสุทธิ์
- ในปี พ.ศ. 2549 รัฐบาลได้ประกาศให้วันมาฆบูชาเป็นวันกตัญญูแห่งชาติ นอกจากนี้วันมาฆบูชายังได้รับการยกย่องให้เป็นวันแห่งความรักของชาวพุทธอีกด้วย

2. วันวิสาขบูชา

- วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6
- เป็นวันที่พระพุทธเจ้าประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพาน

Note

วันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2542 ที่ประชุมสมัชชาแห่งสหประชาชาติ สมัยสามัญ ครั้งที่ 54 ประกาศรับรองให้วันวิสาขบูชาเป็นวันสำคัญสากล

3. วันอาสาฬหบูชา

- วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8
- เป็นวันที่พระพุทธเจ้าแสดงธัมมจักกัปปวัตตนสูตรโปรดปัญจวัคคีย์ ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน
- โลกทัตถุญะเห็นดวงดาวธรรม ทูลขอบวชเป็นภิกษุรูปแรกในพุทธศาสนา

4. วันอัฐมีบูชา

- วันแรม 8 ค่ำ เดือน 6
- เป็นวันคล้ายวันถวายพระเพลิงพระพุทธสรีระของพระพุทธเจ้า

5. วันธรรมสวนะ

- คือ วันพระ ใน 1 เดือน ประกอบด้วย 4 วัน คือ วันขึ้น 8 ค่ำ วันขึ้น 15 ค่ำ วันแรม 8 ค่ำ และวันแรม 15 ค่ำ

6. วันเข้าพรรษา

- วันแรม 1 ค่ำ เดือน 8
- เป็นวันที่พระสงฆ์ต้องจำวัด โดยไม่ไปค้างที่อื่นเป็นเวลา 3 เดือน
- เทศกาลที่สำคัญในวันเข้าพรรษา คือ การถวายผ้าอาบน้ำฝนและเทียนพรรษา

Note

การถวายผ้าอาบน้ำฝนและเทียนพรรษา ส่วนใหญ่จะถวายก่อนวันเข้าพรรษา 1 วัน คือ วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 หรือวันอาสาฬหบูชานั่นเอง

7. วันออกพรรษา

- วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11
- เป็นวันที่พระสงฆ์อยู่พรรษาครบ 3 เดือน และทำพิธีปวารณา
- พิธีปวารณา คือ การยินยอมหรือเปิดโอกาสให้ภิกษุว่ากล่าวตักเตือนกันได้ทุกกรณี
- หลังวันออกพรรษา 1 วัน จะมีกิจกรรมสำคัญคือ ตักบาตรเทโวโรหณะ เป็นวันที่พระพุทธเจ้าเสด็จลงมาจากรวรรค์ชั้นดาวดึงส์ หลังจากโปรดพระมารดา

หลักธรรมสำคัญในพุทธศาสนา

1. กสฺม

หมายถึง การกระทำของมนุษย์ที่ประกอบด้วยเจตนาหรือความตั้งใจ ซึ่งแสดงออกทางกาย วาจา และใจ

กรรมเกิดจากมูลเหตุที่เป็นกุศลและอกุศล ซึ่งเมื่อกระทำไปแล้วย่อมทำให้เกิดผลของการกระทำ ซึ่งเป็นกฎเกณฑ์ของพุทธศาสนา คือ ถ้าทำดีต้องได้ผลดี ถ้าทำชั่วต้องได้ผลชั่ว

2. ไตรลักษณ์

หมายถึง กฎธรรมดาของสรรพสิ่ง

ประกอบไปด้วย

- อนิจจัง คือ ความไม่เที่ยง
- ทุกขัง คือ ความทนอยู่ไม่ได้
- อนัตตา คือ ความไม่มีตัวตน

3. อริปไตย 3

หมายถึง ความเป็นใหญ่

ประกอบไปด้วย

- อัตตาริปไตย คือ การถือตนเป็นใหญ่
- โลการิปไตย คือ การถือโลกหรือสังคมเป็นใหญ่
- ธรรมาริปไตย คือ การถือธรรมเป็นใหญ่

4. อริยสัจ 4

หมายถึง ความจริงอันเป็นเหตุผล เป็นหลักการในการแก้ปัญหาชีวิต

ประกอบไปด้วย

- ทุกข์ คือ ความไม่สบายกายและใจ
- สมุทัย คือ สาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์
- นิโรธ คือ ความดับทุกข์
- มรรค คือ หนทางในการดับทุกข์

5. สังคหวัตถุ 4

หมายถึง ธรรมะที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวหัวใจผู้อื่น

ประกอบไปด้วย

- ทาน คือ การให้
- ปิยวาจา คือ การพูดจาไพเราะ
- อัถตถจริยา คือ การประพฤติให้เป็นประโยชน์ต่อกัน
- สมานัตตตา คือ การวางตนเสมอต้นเสมอปลาย

6. อภิธิบาท 4

หมายถึง ธรรมะนำไปสู่ความสำเร็จ

ประกอบไปด้วย

- ฉันทะ คือ ความพอใจ
- วิริยะ คือ ความเพียรพยายาม
- จิตตะ คือ ความเอาใจใส่
- วิมังสา คือ ความไตร่ตรองด้วยเหตุผล

7. ฆราวาสธรรม 4

หมายถึง ธรรมะอันประเสริฐของบุคคล

ประกอบไปด้วย

- เมตตา คือ ความรัก และความปรารถนาดีอยากให้ผู้อื่นมีความสุข
- กรุณา คือ ความสงสาร คิดจะช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นทุกข์
- มุทิตา คือ ความชื่นชมยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นได้ดี
- อุเบกขา คือ ความวางเฉยได้ ความมีใจเป็นกลาง

8. ขรवासธรรม 4

หมายถึง ธรรมะของผู้ครองเรือน

ประกอบไปด้วย

- สัจจะ คือ ความจริงใจ
- ทมะ คือ ความข่มใจ
- ขันติ คือ ความอดทน
- จาคะ คือ ความเสียสละ

9. กิจจธัมมิกัตถประโยชน์ 4

หมายถึง ธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในปัจจุบัน

ประกอบไปด้วย

- อุฏฐานสัมปทา คือ ขยันหมั่นเพียรในกิจการ
- อารักขสัมปทา คือ รู้จักเก็บรักษา รู้จักใช้จ่ายทรัพย์ที่หามาได้
- กัลยาณมิตตตา คือ คบหาคนดี
- สมชีวิตา คือ ดำเนินชีวิตได้พอเหมาะพอดีกับทรัพย์ที่หามาได้

10. วุฒิวิสัย 4

หมายถึง ธรรมที่ก่อให้เกิดความเจริญงอกงาม

ประกอบไปด้วย

- สัมปยุตสังเสวะ คือ การคบหาคนดี
- สัทธัมมัสสวนะ คือ การเอาใจใส่หาความรู้
- โยนิโสมนสิการ คือ การคิดพิจารณาอย่างแยบคาย
- ธัมมานุষ্ঠัมมปฏิบัติ คือ การปฏิบัติธรรมตามสมควร

11. วัณร 5

หมายถึง องค์ประกอบของชีวิต

ประกอบไปด้วย

- รูป คือ ร่างกายของมนุษย์อันประกอบไปด้วยธาตุ 4 คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ
- เวทนา คือ ความรู้สึก ประกอบด้วย รู้สึกสุข รู้สึกทุกข์ และรู้สึกเฉยๆ
- สัญญา คือ ความจำได้
- สังขาร คือ สภาพปรุงแต่งจิต
- วิญญาณ คือ การรับรู้ผ่านทางประสาทสัมผัสทั้ง 6 ประกอบด้วย ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ

12. วาละ 5

หมายถึง ธรรมอันเป็นกำลัง

ประกอบไปด้วย

- ศรัทธา คือ ความเชื่ออย่างมีเหตุผล
- วิริยะ คือ ความเพียรพยายาม

- สติ คือ ความระลึกได้
- สมาธิ คือ ความตั้งมั่นแห่งจิต
- ปัญญา คือ ความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ

13. อริยวัฑฒี 5

หมายถึง หลักปฏิบัติที่นำไปสู่ความเจริญงอกงาม

ประกอบไปด้วย

- ศรัทธา คือ มีความเชื่ออย่างมีเหตุผล
- ศีล คือ ความประพฤติดีงาม
- สุตะ คือ การหมั่นศึกษาหาความรู้
- จาคะ คือ ความเสียสละ
- ปัญญา คือ ความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ

14. นียาม 5

หมายถึง กฎที่ควบคุมความเป็นไปของธรรมชาติ

ประกอบไปด้วย

- อุตุนิยาม คือ กฎธรรมชาติว่าด้วยอุณหภูมิจึงหรือปรากฏการณ์ทางธรรมชาติต่างๆ
- พินชนิยาม คือ กฎธรรมชาติว่าด้วยการสืบพันธุ์หรือพันธุกรรม
- จิตตนิยาม คือ กฎธรรมชาติว่าด้วยการทำงานของจิต
- กกรรมนิยาม คือ กฎธรรมชาติว่าด้วยการกระทำของมนุษย์
- ธรรมนิยาม คือ กฎธรรมชาติว่าด้วยความธรรมดาของสิ่งต่างๆ

15. นิวรณ์ 5

หมายถึง สิ่งที่ปิดกั้นจิตไม่ให้ก้าวหน้า

ประกอบไปด้วย

- กามฉันทะ คือ ความพอใจในกาม
- พยาบาท คือ ความอาฆาตปองร้ายผู้อื่น
- ถีนมיתה คือ ความง่วงเหงาหาวนอน
- อุทธัจจกุกกุกจะ คือ ความฟุ้งซ่านรำคาญ
- วิจิกิจฉา คือ ความลังเลสงสัย

16. สาราณียธรรม 6

หมายถึง ธรรมที่ก่อให้เกิดความระลึกถึงกัน

ประกอบไปด้วย

- เมตตากายกรรม คือ การกระทำทางกายด้วยเมตตา
- เมตตาวาจากรรม คือ การกระทำทางวาจาด้วยเมตตา
- เมตตามโนกรรม คือ การกระทำทางใจด้วยเมตตา
- สาธารณโภคี คือ การแบ่งปันลาภที่ได้มาด้วยความชอบธรรม
- สีสสามัญญตา คือ การมีศีลเสมอกัน
- ทิวฺจีสสามัญญตา คือ การมีความคิดเห็นที่ตรงกัน

เมตตาด้วยกาย วาจา ใจ

17. สัมปยุตธรรม 7

หมายถึง หลักธรรมของคนดี

ประกอบไปด้วย

- ธัมมัญญตา คือ รู้จักเหตุ
- อุตถัญญตา คือ รู้จักผล
- อุตตัญญตา คือ รู้จักตน
- มัตตัญญตา คือ รู้จักประมาณ
- กาลัญญตา คือ รู้จักกาล

- ปริสัญญุตตา คือ รู้จักชุมชน
- ปุคคัลญุตตา คือ รู้จักบุคคล

18. อปริหานิยธรรม 7

หมายถึง หลักธรรมนำความสุขความเจริญมาสู่หมู่คณะ

ประกอบไปด้วย

- หมั่นประชุมกันเนื่องนิจ
- พร้อมเพรียงกันประชุม เลิกประชุมและกระทำกิจที่ควรทำ
- ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่ได้บัญญัติและไม่เลิกสิ่งที่ยังบัญญัติไว้แล้ว
- เคารพนับถือผู้ใหญ่
- ไม่ข่มเหงล่วงเกินสตรี
- เคารพสักการะปูชนียสถาน
- ให้การอารักขาคุ้มครองแก่นักบวช

19. USSK 8

หมายถึง หนทางในการดับทุกข์ เรียกอีกชื่อว่า มัชฌิมาปฏิปทา

ประกอบไปด้วย

- สัมมาทิฏฐิ คือ ความเห็นชอบ
- สัมมาสังกัปปะ คือ ความคิดชอบ
- สัมมาวาจา คือ การพูดชอบ
- สัมมากัมมันตะ คือ การกระทำชอบ
- สัมมาอาชีวะ คือ การเลี้ยงชีพชอบ
- สัมมาวายามะ คือ ความเพียรชอบ
- สัมมาสติ คือ ความระลึกชอบ
- สัมมาสมาธิ คือ ความตั้งมั่นชอบ

Note

ในมรรค 8 สามารถจัดกลุ่มได้ 3 กลุ่ม คือ ศील สมาธิ และปัญญา จึงเรียкмรรค 8 อีกชื่อว่า ไตรสิกขา

20. ทศปรีชาธรรม 10

หมายถึง ธรรมะของพระราชาผู้ปกครองประเทศ

ประกอบไปด้วย

- ทาน คือ การให้
- ศील คือ การประพฤติดีทั้งกายและวาจา
- ปริจจาคะ คือ การบริจาค
- อาชวะ คือ ความซื่อสัตย์ซื่อตรง
- มัททวะ คือ ความอ่อนโยน
- ตบะ คือ ความเพียรพยายาม
- อักโกธะ คือ ความไม่โกรธ
- อวิหิงสา คือ ความไม่เบียดเบียน
- ขันติ คือ ความอดทน
- อวิโรธนะ คือ ความไม่ผิดในธรรม

พระไตรปิฎก

พิมพ์เป็นเล่มจำนวน 45 เล่ม โดยยึดเอาปีที่พระพุทธเจ้าทรงเทศนาสั่งสอนประชาชน แบ่งเป็น 3 คัมภีร์ คือ

1. พระวินัยปิฎก เป็นข้อบังคับเกี่ยวกับความประพฤติของพระสงฆ์